

Skal man være psykopat for at blive stjerne?
Hvorfor bliver berømmelsen i dag jagtet så intenst?
Hvorfor er vi så umætteligt interesserede i de kendte og kongeliges liv?
Hvordan håndterer stjernerne forskellen på 'frontstage' og 'backstage'?
Hvilke stoffer er langtidsholdbare stjerner gjort af?

hvad er det med de stjerner?

E-MAILUDVEKSLING MELLEM NADJA PASS OG PSYKOLOGEN CARSTEN RENÉ JØRGENSEN
GALE STREGER AF KATHRINE DE PLACE BJØRN OG LEVENT BØILEREHAUGE

NADJA > Da vi offentliggjorde temaet for 'Reflexioner om Stjerner', kommenterede mange, at de lige havde læst eller hørt, at de fleste stjerner og erhvervsledere skulle være psykopater. Er det virkelig rigtigt? Kræver det et vist mål af psykopatiske træk at nå helt til tops i erhvervslivet, de politiske cirkler og glamourverdenen?

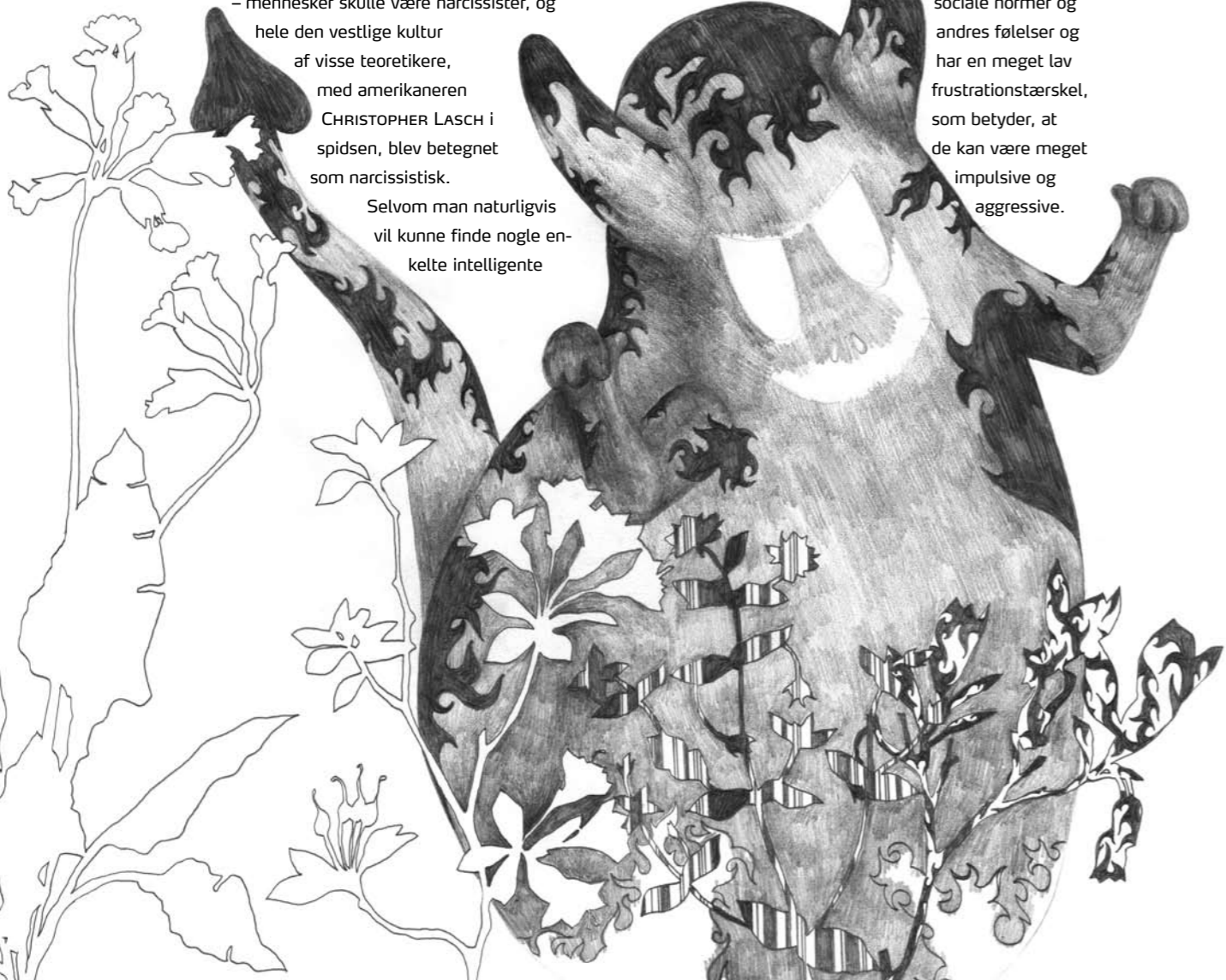
CARSTEN RENÉ < Jeg ved godt, at det er blevet populært at tale om, at kendte og magtfulde mennesker skulle være småpsykopater eller have psykopatiske træk. Det vækker mindelser om, da man i 1980'erne talte om, at mange – især yngre

– mennesker skulle være narcissister, og hele den vestlige kultur af visse teoretikere, med amerikaneren CHRISTOPHER LASCH i spidsen, blev betegnet som narcissistisk. Selvom man naturligvis vil kunne finde nogle enkelte intelligente

psykopater i erhvervslivets top og blandt vore politikere og mediestjerner, så er det langt hen ad vejen en alvorlig forenkling og noget sludder, når det hævdes, at store heterogene grupper af – ud fra aktuelt dominerende kriterier succesfulde – mennesker skulle være småpsykopater. Vi skal være varsomme med på denne måde at sygeliggøre en hel gruppe af mennesker, ligesom vi skal passe på at bruge vores begreber på måder, som tømmer dem for meningsfuldt indhold.

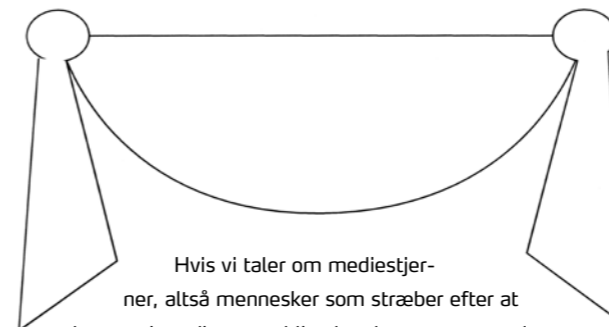
Psykopati henviser til en alvorlig forstyrrelse i personligheden (i dag taler man oftere om antisocial personlighedsforstyrrelse), som rammer omkring 1% af befolkningen, hvoraf en ganske betydelig del bl.a. er så dårlige til at håndtere sociale relationer, at de nærmere havner på bunden af samfundet og i vore fængsler end i erhvervslivets top. Vi taler om mennesker, der har meget vanskeligt ved at lære af erfaringer (bl.a. derfor er straf sjældent særlig virksom), udviser grov lige-

vanskeligt ved at lære af erfaringer (bl.a. derfor er straf sjældent særlig gyldighed over for sociale normer og andres følelser og har en meget lav frustrationstærskel, som betyder, at de kan være meget impulsive og aggressive.

De kender ikke til skyldfølelser og formår ikke at leve sig ind i, hvordan andre mennesker har det. Samlet betyder dette, at deres sociale kompetencer er ganske ringe, og de derfor har svært ved at indgå i modne relationer til andre.

Selvfølger kan det være nødvendigt at have et mål af kynisme, ligesom det kan være en fordel at være i stand til at sætte sig ud over andres følelser og behov, hvis man for alvor vil frem og have magt. Men her taler vi også om skarp konkurrence imellem mennesker, som går efter magt. Det kan godt være, at nogle synes, disse mennesker eller deres adfærd er utiltalende, og at konkurrence dybest set er utiltalende, men det er ikke nok til, at man kan betegne dem som psykopater eller kalde deres adfærd for psykopatisk. Hertil er det bemærkelsesværdigt, at psykopatiske og narcissistiske træk er nært beslægtede, og at de træk, som vi i dag moraliserer over og forsøger at stigmatisere med henvisning til, at de er 'psykopatiske', således ligger påfaldende tæt på, hvad der i 1980'erne gav anledning til bekymringer om 'narcissisme' i kulturen og hos 'de unge'. Selvom man afgjort kan se tendenser til en radikalisering af individualismen, og at en del mennesker primært handler ud fra deres egne snævre interesser og behov, så er der i mine øjne ikke grundlag for at tale om, at store grupper af mennesker skulle være egentlig narcissistisk forstyrrede – endsige psykopater.

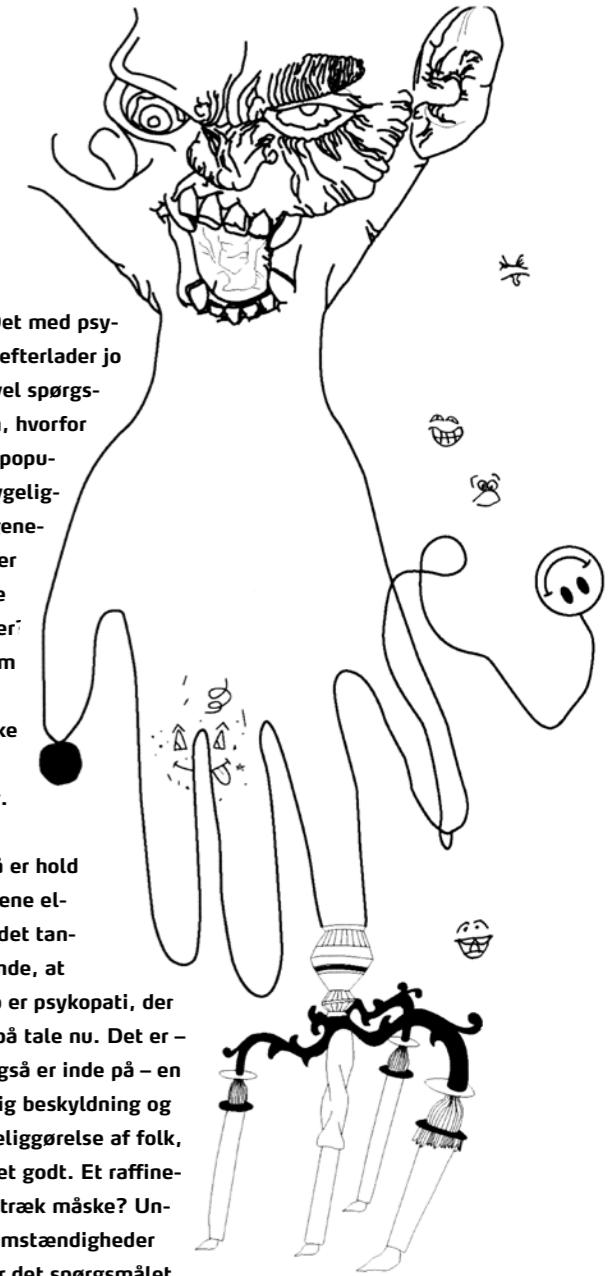

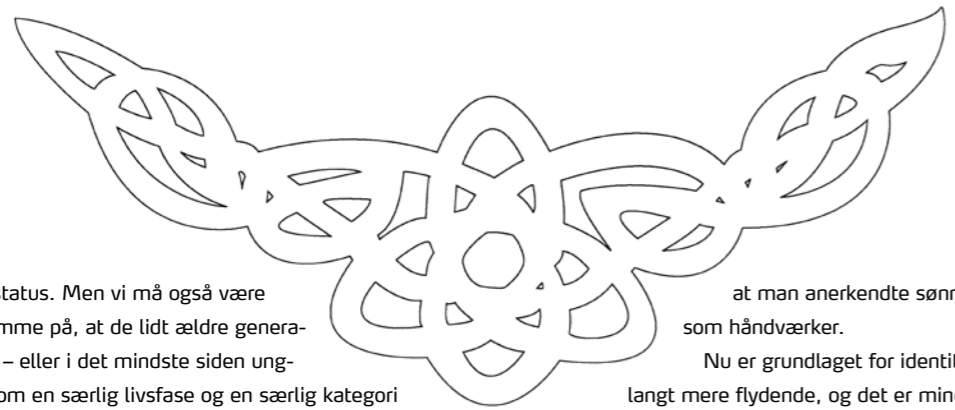
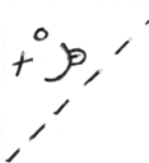
Hvis vi taler om mediestjerner, altså mennesker som stræber efter at komme i medierne og blive kendte, uanset om det er, fordi de har nogle særlige talenter på et bestemt område, eller de blot er parate til at udstille deres almindelige og banale – ja ofte lidt simple – person og liv i massemedierne, handler det måske også om noget andet. Selvom det egentlig ikke er særlig meningsfuldt at tale om 'mediestjerner' som en homogen gruppe, kan man sige, at de nok i visse tilfælde har en stærk trang til at vise sig frem for andre og få andres accept og anerkendelse.

NADJA > Det med psykopatien efterlader jo så alligevel spørgsmålet om, hvorfor det er så populært at sygeliggøre en generation eller en gruppe mennesker? Narcissism i 80'erne og – måske – psykopati i dag. Uanset om der så er hold i påstandene eller ej, er det tankevækkende, at det netop er psykopati, der kommer på tale nu. Det er – som du også er inde på – en ret alvorlig beskyldning og mistænkeliggørelse af folk, der gør det godt. Et raffineret jante-træk måske? Under alle omstændigheder efterlader det spørgsmålet om, hvor sådanne mærkater stammer fra?

Med hensyn til mediestjerne kan man jo spørge sig selv, om det samme gør sig gældende? Er 'jagten på instant fame' bare et mærkat, medierne og målgrupperne sætter på de unge i dag som variation over temaet 'ungdommen nutildags er moralsk forfalden'? Eller er der faktisk sket en udvikling i de unges prioriteter og moralske tærskler?

CARSTEN RENÉ < Nej, selvfølgelig er der noget om, at nogle unge er parate til at gøre meget for at komme i medierne og blive kendte eller få en form

for stjernestatus. Men vi må også være opmærksomme på, at de lidt ældre generationer altid – eller i det mindste siden ungdommen som en særlig livsfase og en særlig kategori af mennesker opstod med det moderne samfund – har haft en stærk tilbøjelighed til at moralisere over 'de unges' adfærd og ungdomskulturen. Der er en tendens til, at man sætter nogle nedsættende, moralske eller sygeliggørende mærkater på de unges adfærd. I mine øjne er det langt mere interessant at forsøge at forstå, hvorfor der mere eller mindre pludseligt opstår nye fænomener eller tendenser blandt 'de unge' (ja, og nu taler jeg jo også næsten som en halvgammel stodder om 'de unge' som en homogen gruppe, man sådan kan stå udenfor og observere). Vi må huske på, at en af de karakteristiske ting ved at være ung er, at man er meget åben og modtagelig for, hvad der rører sig i kulturen. Og dermed kan 'de unge' fungere som en form for barometer for, hvor kulturen er på vej hen.

Når nogle unge er parate til at optræde i realityshows, melder sig til 'Stjerne for en aften' eller sætter web-kameraer op i deres soveværelse, tror jeg, det hænger sammen med mindst to ting: For det første at vi lever i et massesamfund, hvor den enkelte meget nemt kan blive anonym og forsvinde i mængden. Og for det andet at vi lever i en hyperindividualiseret kultur, hvor det forventes – og vi forventer af os selv – at vi er og bliver anerkendt som unikke enkeltindivider. Tilsammen stiller dette jo ganske store krav til, hvad vi kan kalde det enkelte individs 'identitetsarbejde'. Den enkelte skal forsøge at finde et svar på, hvem hun er, hvad hun står for, og hvordan hun adskiller sig fra andre. Tidligere var den enkeltes identitet mere eller mindre givet på forhånd. I familien og det nære samfund var der klare retningslinier for, hvad der blev forventet af den enkelte, og hvis man blot nogenlunde levede op til forventningerne, var man sikker på at få anerkendt sin identitet. Man var sikker på at blive anerkendt af sin familie, ligesom det blev anerkendt, at man ydede et vigtigt bidrag til det sociale fællesskab. Meget forenklet var det sådan, at hvis faren var håndværker, blev det forventet, at sønnen også blev håndværker. Og det var i en vis forstand selvfølgelig,

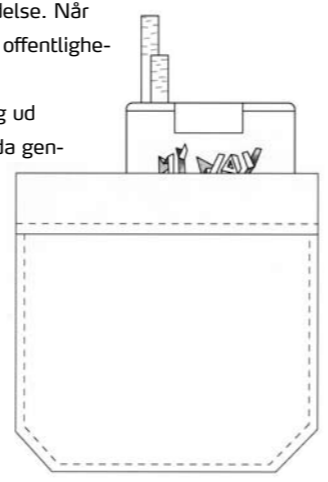

at man anerkendte sønnens identitet som håndværker. Nu er grundlaget for identitetsdannelsen langt mere flydende, og det er mindre klart, hvad man skal gøre for at blive anerkendt som værdifuld. Samtidig er det langt fra givet på forhånd, hvilken identitet man skal have. Det er i vid udstrækning op til den enkelte selv at skabe, vedligeholde og kæmpe for at få anerkendt sin identitet. Uanset hvad du kommer af, hvor du tilfældigvis er blevet født, og hvilket køn du har, får du at vide, at alle muligheder ligger åbne for dig – og du kan selv vælge, hvordan du vil leve dit liv og 'realisere dig selv', som det så smukt hedder. Men hvis du nu vælger at gå en helt anden vej, end det har været almindeligt i din familie og blandt dine venner, så er det langt fra så enkelt at få dem til at forstå og anerkende dit valg.

Alle mennesker har behov for at blive anerkendt som værdifulde og som personer, der kan bidrage med noget positivt til et socialt fællesskab – så anerkendelsen skal helst komme både fra mennesker i ens nærmeste omgangskreds og fra 'samfundet', der selvfølgelig er en mere abstrakt størrelse. Nogle af dem, som for alvor kan komme i klemme i denne proces, er – så vidt jeg kan se – de unge andengenerations indvandrere. Når de bryder med deres families traditioner for at kunne leve og klare sig i det danske samfund, kan de have svært ved at blive forstået og anerkendt af deres familie. Samtidig er der betydelige dele af det danske samfund, som ikke umiddelbart vil anerkende, at unge indvandrere faktisk kan bidrage væsentligt til det danske samfund. De kan derfor opleve, at heller ikke samfundet anerkender deres identitet.

Og for nu at vende tilbage til dit spørgsmål så er dette at komme i medierne og få en form for 'stjernestatus' – også selvom den er nok så kortvarig, og man måske mest bliver kendt for noget som i bedste fald er temmelig banalt – i visse kredse forbundet med stærk anerkendelse. Når man er en 'kendt' og 'feteret' stjerne i offentligheden, kan man virkelig føle, at man bliver set, og at man skiller sig ud fra mængden. Måske bliver man endda genkendt på

gaden...! Og nogle vil opleve, at de bliver en del af et lidt eksklusivt selskab af 'kendte' mennesker.

Du nævner, at den megen tale om psykopatiske træk i dele af samfundets top kunne være et 'raffineret jante-træk'. Her berører du et andet element i, hvad der måske er en øget polarisering af samfundet. Jeg skal på ingen måde forsvare janteloven, men de mange nærmest rituelle angreb på janteloven er bemærkelsesværdige. På den ene side har der været tendenser til, at enkeltindividet er blevet klemt og begrænset i den gennemregulerede velfærdsstat – deraf behovet for at gøre sig fri og hævde sin ret til at udfolde sig. På den anden side ser jeg en tendens til, at næsten enhver begrænsning af enkeltindividets ret til at udfolde sig – også når det eventuelt sker på bekostning af fællesskabet – kan affærdiges med henvisning til, at disse begrænsninger er udtryk for janteloven. Hvis kritik kan defineres som udtryk for janteloven, behøver man ikke lytte til kritikken, yderligere argumentation er unødvendig, og man kan fortsætte sit selvrealiseringsprojekt, som om intet var hændt. En af de ting, som sker, når det fyger igennem luften med beskyldninger om psykopati og jantelovsmentalitet (en lidt mere raffineret afart af 'bonderøv') er, at nuancer går tabt, og dialogen imellem forskellige grupper i samfundet lukkes ned.

NADJA > Men én ting er jo så drømmen om selv at blive kendt. En anden ting er den tilsyneladende umættelige interesse for de kendte og kongeliges gøren og laden. (Og her snakker vi jo så langt fra kun om 'de unge').

Skyldes det, at vi bruger de kendte som pejlemærker i vores identitetsskabelse, fordi vi i den hyperindividualiserede kultur, du skildrer, ikke længere har familiens, arbejdspladsens, religionens og samfundets faste rammer for, hvad der er rigtigt og forkert?

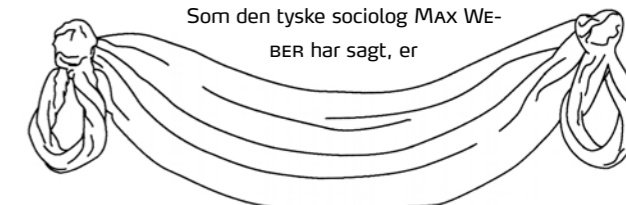
Bruger vi i stedet de kendte og kongeliges succeser og fiaskoer til at pejle efter og sammensætter vores eget moralkodeks og vores egen selvrealiseringsplan ved hjælp af fragmenterne?

CARSTEN RENÉ < Der er næppe tvivl om, at nogle mennesker bruger 'de kendte' og udvalgte 'stjerner' som pejlemærker for, hvad der er et godt og rigtigt liv. I takt med at grænsen imel-

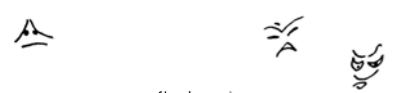
lem det offentlige og det private rum er blevet mere flydende – ja, man kan næsten sige som den amerikanske sociolog RICHARD SENNETT, at elementer fra det private liv og intimsfæren oversvømmer eller 'forurener' det offentlige rum – så har vi også fået mulighed for at få et vist indblik i dele af 'de kendtes' mere private liv. Samtidig er der en udtalt tendens til, at kendte mennesker bliver bedt om at udtale sig om og gøre sig kloge på snart sagt hvad som helst. Og i nogle sammenhænge kan det, de siger, nok i en vis udtrækning blive brugt som pejlemærker for, hvad der er rigtigt og forkert, og hvad man skal gøre for at få et godt og 'succesfuldt' liv. Et af problemerne ved på denne måde at bruge 'stjernerne' som pejlemærker for sit eget liv er, at de fleste stjerner er på toppen i en kort periode, hvorefter de forsvinder ud i glemslen og erstattes af nogle andre. På den måde er de fleste 'stjerner' ganske ustabile og flygtige som forbilleder.

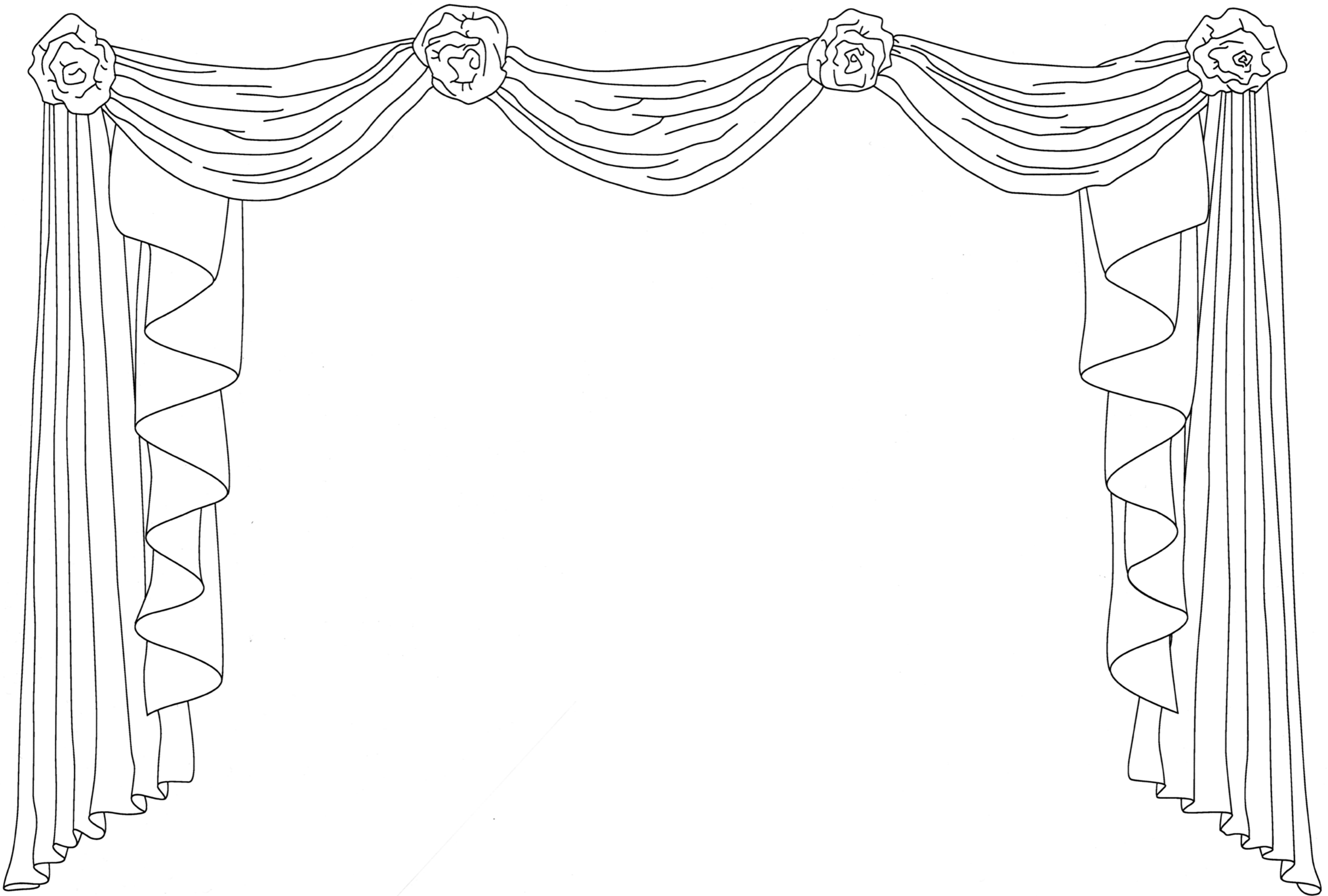
Måske er noget af det, vi for alvor savner i den rastløse, senmoderne kultur mere stabile holdepunkter, og her er det de færreste stjerner, som er velegnede. Men jeg tror også, der er andre faktorer på spil i vores 'brug af' de billeder af stjernernes liv, som konstrueres i offentligheden.

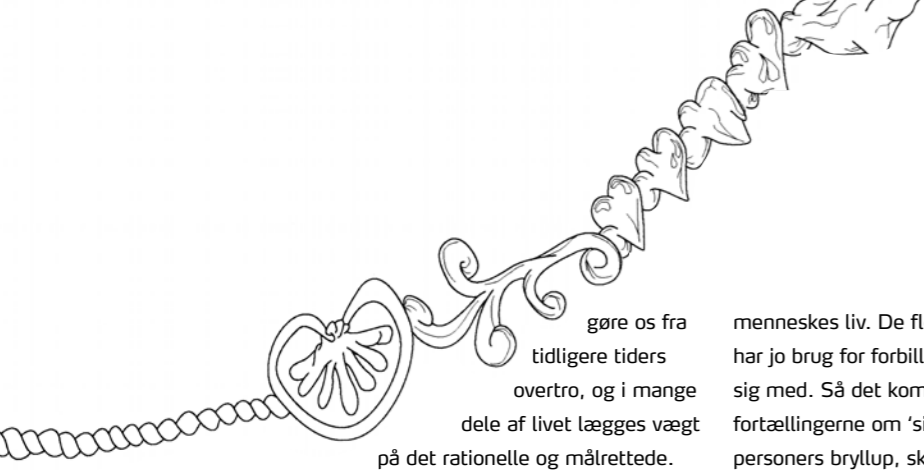
Som den tyske sociolog MAX WEBER har sagt, er

det karakteristisk for vores moderne kultur, at værdirationelle handlinger (handling som tager afsæt i bestemte, mere eller mindre universelle værdier) er blevet afløst af målrationelle handlinger. Tidligere bestræbte vi os på at være tro imod et bestemt sæt af værdier, der oftest var mere eller mindre metafysisk begrundede. Nu opfatter vi i højere grad vores handlinger som midler til at nå bestemte rationelt begrundede mål her og nu. I moderniteten forsøger vi at fri-

gøre os fra tidligere tiders overtro, og i mange dele af livet lægges vægt på det rationelle og målrettede.

Sekulariseringen betyder, at de store religiøse fortællinger mister deres kraft for mange mennesker. Hermed sker der, hvad WEBER kalder en af-fortryllelse af verden.

Men måske har mange stadig behov for små reservater, hvor de kan dyrke eventyret og det fantastiske. Der er behov for en gen-fortryllelse eller for at holde fast i fortryllelsen af dele af verden. De billeder, som tegnes i medierne af 'de kendte' og 'stjerne' og deres liv, er jo på mange måder små eventyr. FREDERIK og MARYS historie indtil nu er jo et fremragende eksempel på et moderne eventyr, der udspringer lige for øjnene af os. Det er den rige prins med udsigt til at arve kongeriget, som får sin smukke prinsesse. Og det, der foregår mellem de to, ser ikke ud til kun at være rationelt og målrettet. Kongehuset har i de senere år været rigtig dygtigt til at markedsføre glamourøse iscenesættelser af en lang række begivenheder, som åbenbart rammer et stort, udækket behov i en betydelig del af befolkningen.

En lidt anden vinkel på 'brugen' af kendte menneskers liv er, at man måske – vikarierende – kan få kontakt med og udleve nogle følelser og drømme ved at være tilskuer til deres liv. Eksempelvis var der jo mange, som reagerede ganske stærkt på prinsesse DIANAS liv og skæbne. Det er så et noget mere kompliceret spørgsmål, som det nok næppe er meningsfuldt at forsøge at besvare generelt, om denne brug af kendte menneskers liv mest er en narresut og en sølle erstatning for det virkelige liv, eller det faktisk kan berige det enkelte

28

menneskes liv. De fleste – måske især yngre – mennesker har jo brug for forbilleder og noget eller nogen at identificere sig med. Så det kommer meget an på, hvordan man bruger fortællingerne om 'sine stjerner'. Og det at følge offentlige personers bryllup, skilsmisser og begravelse – eller kongefamiliens liv – rummer muligheder for, at man kan komme i kontakt med vigtige begivenheder i sit eget liv.

Når vi taler om de billeder, som tegnes af stjernernes liv, må man være opmærksom på to ting. For det første, at det altid er stærkt redigerede versioner af virkeligheden, hvor der er en masse, vi ikke ser. Selvom FREDERIK enkelte steder – så vidt jeg har set – har løftet en lille flig af sløret for, at han måske har været ensom på nogle tidspunkter i sit liv, og at forholdet til hans far måske ikke har været helt ukompliceret, er det jo ikke det, som dominerer det offentlige billede af den – måske nok følsomme – jægersoldat, der nu har fået sin prinsesse. Som de fleste gode eventyr rummer denne fortælling måske også en skyggeside, der bare ikke har fyldt så meget. For det andet er de kendte menneskers liv gigantiske, projektive rum, som vi hver især fylder ud med vores egne mere personlige fantasier og behov. På den måde kan den kendte person få

nogle betydninger for det enkelte menneske, som ligger langt ud over de brudstykker fra den kendtes liv, som er synlige i offentligheden.

NADJA > Men hvordan håndterer man som stjerne, at der til tider er så store spring mellem 'frontstage' og 'backstage'?

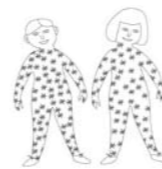
Hvordan håndterer man, når det at blive fanget 'backstage' (for eksempel uden make-up på indkøb med en skrigende unge) i sig selv er klassificeret som

god historie? Hvordan håndterer man, at alle føler, de kender én – men i virkeligheden kun kender ens mediepersonlighed? Og hvad kommer der ud af at stå ærligt frem og fortælle om depressioner eller andre psykiske problemer midt i (på trods af eller på grund af?) stjernetilværelsen?

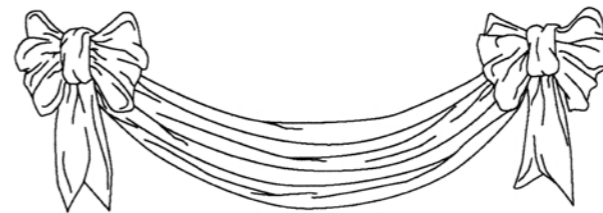
CARSTEN RENÉ < Jeg tror, man bliver nødt til at skelne

11

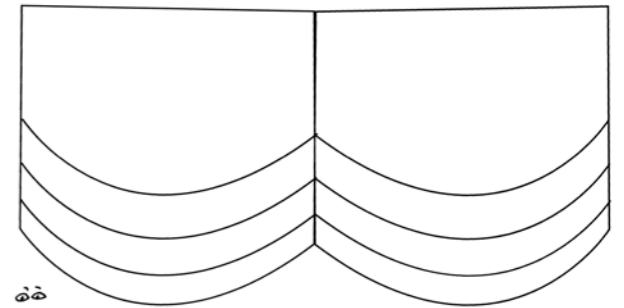

imellem forskellige former for 'stjerner', ligesom man kan være 'kendt' på mange forskellige måder; nogle er 'kendt' for at have medvirket i 'Robinsonekspeditionen' eller lignende, hvor de i en periode har 'udstillet' nærmest alt, og deres person og intimsfære er blevet eksponeret ned i mindste detalje. Ja, man kan næsten sige, at de bliver kendt for at udstille deres følelsesliv og deres 'backstage'. Andre – som for eksempel toppolitikere – er nok mest kendte for deres mere sagligt fokuserede optræden i offentligheden og formår i ganske høj grad at beskytte vigtige dele af deres privatliv. Også selvom de eventuelt medvirker i mere eller mindre begavede talkshows og quizshows, hvor de anstrænger sig for at være 'mere menneskelige'. I mine øjne er denne form for iscenesat afslappethed ofte noget anstrengt. Hvis der er for stor afstand imellem 'frontstage' – det billede, man forsøger at tegne af sig selv i offentligheden – og 'backstage' – virkeligheden, når projektørlyset er slukket – så er det jo i sig selv det centrale problem. Ikke at man er et menneske, der – ligesom alle andre – har morgenhår, skændes med kæresten og kan miste fatningen, når ungerne er trætte og krævende sidst på eftermiddagen.

Selvom det er ved at blive udbredt at lave 'personlig branding' og gå på kurser i håndtering af medierne, er det en illusion at tro, at man i længden kan have blot tilnærmelsesvis fuld kontrol over det billede, som skabes af kendte mennesker i offentligheden. Samtidig er det nok en del af prisen for at være kendt, at man kan blive brugt i andres 'identitetsarbejde' – kendte mennesker bliver brugt som forbilleder, modbilleder og projektive rum. Normalt bliver det kun et problem for de offentligt kendte personer i de egentligt patologiske tilfælde, hvor deres 'tilbedere' forfølger dem eller på anden måde vedvarende trænger ind i deres intimsfære.

Et af problemerne ved at være 'et kendt ansigt' er, at der kan være en tendens til, at man ikke bliver set som 'sig selv', og at mennesker, man ikke kender, i en vis forstand slet ikke ser én som en hel person, men kun ser deres egne projektioner og fantasier om, hvem det kendte menneske er, og hvad det

kendte menneske rummer og står for.

Det er blandt andet udtryk for den psykologiske dynamik, at for massive projektioner og fantasier – kombineret med en relativt neutral projektionsskærm (det kendte menneske, man ikke kender noget til ud over det medieskabte billede) – kan komme til at fordreje oplevelsen af den objektive virkelighed her-og-nu.

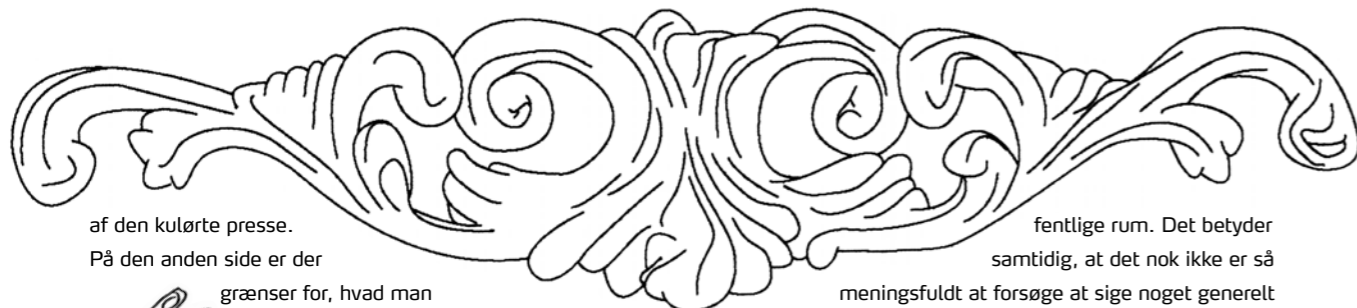

44

Vi ved fra blandt andet udviklingspsykologien, at vores selvbillede dannes og løbende farves af, hvordan vi oplever, at andre ser os. Mit selvbillede er altså et produkt af, hvordan jeg har erfaret og til stadighed erfarer, at andre ser mig. Jeg finder et billede af mig selv i de andres øjne, som jeg efterfølgende gør til en del af mit eget billede af mig selv. Det betyder så også, at det kan blive belastende for mig, hvis det billede andre har af mig – af forskellige grunde, som enten kan handle om de andres behov for, at jeg fremstår som noget bestemt i deres univers, eller at jeg ensidigt spiller på nogle bestemte sider af mig selv, imens jeg (måske uden at ville det) skjuler nogle andre – ligger for langt fra, hvem jeg i virkeligheden er. Både fordi det er fremmedgørende at opleve, at andres billede af, hvem man er, er fordrejet og unuanceret, og fordi ens eget selvbillede også kan komme ud af trit med, hvad man i virkeligheden rummer som person. Også derfor er det afgørende for 'mediestjerne'ne, at de har mennesker omkring sig, som kan se igennem og udover det ensidige billede af 'den kendte person' og se hele personen med både positive og negative sider.

Når en offentligt kendt person står frem og ærligt fortæller om sin barndom eller sine hæmori-der, balancerer vedkommende naturligvis på en knivsæg. På den ene side har det høj status at være 'ægte' og 'autentisk'. Og især de mere kulørte medier elsker historier, som viser eller afslører 'mennesket' bag det kendte ansigt, hvilket uden tvivl afspejler et behov for disse historier hos læserne

af den kulørte presse.

På den anden side er der

grænser for, hvad man

kan vise frem, og hvordan man kan

gøre det, uden at det skader offentlighedens billede af én.

Men hvorfor er det nu lige, at kendte mennesker synes, de skal fortælle 'hele verden' om deres skilsmisse, depressioner og kræftsygdom? Er det, fordi de selv har behov for det?

Er det endnu et element i deres personlige branding – og forsøg på at markedsføre deres 'autentiske' selv? Under alle omstændigheder er det et symptom på den fremadskridende nedbrydning af grænsen imellem det offentlige og det private rum; det er udtryk for intimitetstyranniet, som RICHARD SENNETT har kaldt det. Som så meget andet har det både positive og negative sider. Det positive er blandt andet, at det åbner for, at vi kan få et mere nuanceret billede af 'de kendte', ligesom vi kan spejle os i og bruge deres personlige historier som afsæt til at bearbejde elementer i vores eget liv. Et af de væsentligste problemer ved denne tendens er, at det offentlige rum bliver oversvømmet og 'forurenset' af de mange fortællinger fra intimsfæren og kommer til at fortrænge, hvad nogen opfatter som vigtigere spørgsmål.

NADJA > Du skrev tidligere, at noget af det vi måske savner mest af alt i vores rastløse, senmoderne kultur, er nogle faste holdepunkter. Hvilken form kunne disse holdepunkter have? Kan de være mennesker? Og hvad ville i så fald kendetegne sådanne mennesker? Eller spurgt på en anden måde – hvilke stoffer mener du, virkelige, langtidsholdbare stjerner er gjort af? Hvis de findes...

CARSTEN RENÉ < I en kultur i hastig bevægelse imod ukendte mål kan det umiddelbart være vanskeligt at tale om og pege på konkrete 'stjerner', som er langtidsholdbare. Jeg tror også, det er vigtigt at skelne imellem forskellige niveauer af holdepunkter og 'stjerner' i vores liv.

Vi må skelne imellem store og små 'stjerner' – og imellem 'stjerner' i enkelte menneskers liv og stjerner i det of-

fentlige rum. Det betyder samtidig, at det nok ikke er så

meningsfuldt at forsøge at sige noget generelt

om, hvad der kendetegner forbilleder og 'stjerner', der

kan modstå tidens tand. Det er forskelligt, hvad vi har behov for, at forbilleder eller 'stjerner' står for i vores liv. Vi projicerer hver især vores egne – mere eller mindre personlige – fantasier og mangler over i vore forbilleder og identifikationsobjekter. Og med større eller mindre held kommer de så til at fungere som forbilleder for, hvad vi gerne vil være, ligesom de på et vist niveau kan kompensere for, hvad vi selv mangler i vores person og vores liv.

Hvis vi fokuserer på mennesker, der for alvor har betydning i vores liv – altså ikke blot mere overfladiske og flygtige forbilleder og offentlige personer, man kan identificere sig med i en periode og i forhold til afgrænsede dele af livet – tror jeg, kvaliteter som høj grad af personlig integritet, autenticitet (ikke at forveksle med den offentligt iscenesatte autenticitet) og forskellige former for 'talent' har afgørende betydning. Og så begynder vi jo at nærme os, hvad der blandt andet kendetegner 'tilstrækkeligt gode forældre', men også kunstnere, erhvervsledere, politikere og forskere, som holder mere end en enkelt sæson eller to.

Til slut vil jeg lige sige, at man med reference til den kritiske teori – fra Frankfurterskolen og frem – må være opmærksom på, hvordan hele dyrkelsen af 'stjerner' og personliggjorte forbilleder kan være udtryk for, at modernitetens dyrkelse af det stærke enkeltindivid har nået uanede højder. Og det er bemærkelsesværdigt sjældent, man ser en gruppe af mennesker, der peger på en anden gruppe som forbillede for, hvad de selv gerne vil stå for og opnå.

Udgangspunktet er enkeltindivider, der konkurrerer med hinanden og kæmper for at finde deres eget personlige fodfæste i verden – og bruger andre enkeltindivider som forbilleder i deres identitetsarbejde. ✨

